

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
M [REDACTED]
E [REDACTED]

Aan:

Bestuurlijke gremia van overheden in relatie tot Rijnenburg, lokaal, regionaal, provinciaal en nationaal (zie gedetailleerde verzendlijst op pagina 6 van deze brief).

Betreft: Urgentie-impuls t.b.v. 'Opmerkingen bij Programmatische Verkenning Rijnenburg' voor Thoriumreactor en daarmee ruimte voor wonen op water

Nieuwegein, 10 maart 2025

Geachte bestuurders en volksvertegenwoordigers (lokaal, regionaal, provinciaal en nationaal),

Ik vraag uw aandacht voor enkele opmerkingen die ik heb gemaakt bij het verschijnen bij de 'Programmatische Verkenning Rijnenburg' voor de ontwikkeling en realisatie van deze nieuwbouwpolder.

Het projectteam Rijnenburg heeft aan de inwoners van de regio commentaar gevraagd op de verkenning. Ik heb in een brief d.d. 21 oktober 2024 aan de leden van het projectteam Rijnenburg feed back gegeven onder de titel 'Opmerkingen bij Programmatische Verkenning Rijnenburg'. Zie bijlage 1: Utrecht denkt mee-Rijnenburg-brf-241021 – Opmerkingen Verkenningfase. Ik verwijs naar deze brief, die is als attachment bijgevoegd.

Het projectteam meldt mij, dat in de komende fase alle opties voor het gebied worden afgewogen en naar verwachting in 2026 een voorstel voor een uitgangspuntennotitie zal verschijnen. Deze uitgangspunten vormen de onderlegger voor het maken van een masterplan. Het jaar 2026 is ver weg. Ik mis de dialoog over de inhoud. Dit is de reden, dat ik aanvullend dit schrijven aan u stuur.

U hebt verschillende rollen met betrekking tot de polder Rijnenburg, niet alleen inhoudelijk en qua bevoegdheden, maar ook in de tijd gespreid. De ontwikkeling van Rijnenburg vraagt vanaf het begin van alle actoren om transparant proactief denken en doen. Dit geldt voor de complexiteit tussen domeinen als bijv. wonen, energie, natuur en mobiliteit. Evenzeer voor de samenhang tussen klimaat en leefbaarheid. Maar ook ten aanzien van de mogelijke voortijdige onomkeerbaarheid in verschillende fases. Ik vraag graag uw aandacht en actie op de onderwerpen uit mijn brief d.d. 21 oktober 2024.

Ik maak in deze brief enkele aanvullende aantekeningen. Voor één onderwerp doe ik dit, gezien de urgentie en de noodzakelijke doorlooptijd vanaf nu, explicieter. Het betreft de energieopwekking met een veilige, kleinschalige kernreactor. Het gaat over de 'gesmolten zout reactor', Molten Salt Reactor (MSR) met Thorium als brandstof. De MSR is een van de varianten van de Small Modular Reactors (SMR's) in ontwikkeling. De keuze voor de MSR geeft ruimte voor wonen op het water.

De opbouw van dit schrijven is als volgt:

- Korte weergave van de inhoudelijke opmerkingen, met verwijzingen naar de brief van 21 oktober 2024 en de digitale inbreng op het online platform van de gemeente Utrecht 'DenkMee Utrecht!';
- Nadere duiding t.a.v. alternatieven voor energieopwekking;
- Nadere duiding t.a.v. Nedereindse Plas;
- Nadere duiding ten aanzien van Burgerberaden;
- Discussie;
- Verantwoording en slot.

Inhoudelijke opmerkingen in brief van 21 oktober 2024

De inhoudelijke betroffen achtereenvolgens:

- Ruimtebesparing bij opwekken energie ten gunste van de optie wonen op water;
- Twee alternatieven voor energieopwekking (w.o. Thoriumreactor) i.p.v. windmolens;
- Maximale inzet op klimaatdoelstellingen van Akkoord van Parijs 2015¹⁾;
- Gezondheidsbescherming, samenredzaamheid en community care;
- Nedereindse Park, ook als plek voor zorgvoorzieningen voor Long COVID-patiënten;
- Burgerberaden voor inwoners van Nieuwegein, IJsselstein en Utrecht en Instemmingsrecht voor de gemeentebesturen van Nieuwegein en IJsselstein.

Deze inhoud is ook kort weergegeven op: <https://denkmee.utrecht.nl/ideas/waar-maak-je-je-zorgen-over>.

Nadere duiding ten aanzien van alternatieven voor energieopwekking, w.o. Thoriumreactor

In de brief van 21 oktober jl. staan twee alternatieven voor energieopwekking. Daarnaast wordt het TNO-onderzoek naar energiedistributie genoemd. Als eerste alternatief, naast zonnepanelen, kleinere, effectieve windmolens voor gebouwen 'The Blade X1'.

Als tweede alternatief een kleine kernreactor, een Molten Salt Reactor (MSR) met Thorium als brandstof. De optie van een Thoriumreactor vraagt om een expliciete verklaring. Een korte geschiedenis en actueel inzicht met perspectief op haalbaarheid.

Ir. [REDACTED] uit IJsselstein gaf in zijn inleiding tijdens de wekelijkse bijeenkomst van de Rotaryclub (RC) Vianen-Vreeswijk op 2 mei 2018 inzicht in de mogelijkheden van een Thoriumreactor. Dit is een veilige reactor, waarvan de principes reeds zijn bewezen. De omvang van de centrale is een zeecontainer. Hij kon een potentiële doorbraak melden in een recente bijeenkomst op 9 oktober 2024 van de vereniging 'Voorheen RC Vianen-Vreeswijk'. De voormalige RC Vianen-Vreeswijk is opgeheven per 01-07-2024.

[REDACTED] voordracht 2 mei 2018: Thoriumreactor

[REDACTED] ging destijds in mei 2018 in op de energievoorziening in Nederland, nu (toen dus) en in de toekomst. Hij pleitte voor een kernreactor met thorium als brandstof. Naast het nadeel, dat er een ontwikkelingstermijn van tenminste 10 jaar zou zijn, waren de aandachtspunten ten voordele:

- werkt bij omgevingsdruk, niet explosiegevoelig;
- nucleaire reactie is inherent veilig, proces stopt bij controleverlies;
- snel op- en afregelbaar;
- modulaire bouw mogelijk;
- volledige verbranding;
- opslag afval slechts 300 jaar;
- grondstof (thorium) vrijwel onbeperkt beschikbaar;
- principes jarenlang bewezen in de USA, Oak Ridge National Laboratory.

■■■■■ gaf niet zo maar een mening. Hij had er over nagedacht, gerekend en gecheckt bij derden. Hij plaatste dit in de context, dat zonnecellen op gebouwen en windparken een beperkte bijdrage kunnen leveren. Van ~10% (zon) tot enkele 10-tallen procenten (wind). Een IJsselsteins burgerinitiatief was het met hem eens, dat het halen van de landelijk gewenste klimaatdoelen in 2050 kansloos was. Zij meenden, dat het met de ontwikkeling van de SMR met Thorium als brandstof dit meer kans van slagen zou hebben.

■■■■■ stuurde met het IJsselsteinse burgerinitiatief onder de noemer 'Vermindering CO₂ uitstoot' op 21-12-2017 een brief aan minister van Economische Zaken en Klimaat, Eric Wiebes, met als nadrukkelijk verzoek:

- de vereiste onderzoeken en ontwikkelingen tijdig te financieren en waar mogelijk te bespoedigen, door intensiveren en/of parallel uitvoeren en
- een aanvang uiterlijk 2030 te stimuleren van de bouw van een operationele centrale.

■■■■■ heeft een en ander ook onder de aandacht gebracht van de latere minister van Klimaat en Energie, Rob Jetten.

■■■■■ voordracht 9 oktober 2024: Thoriumreactoren van Copenhagen Atomics

■■■■■ riep in zijn recente voordracht van 9 oktober jl. zijn verhaal uit mei 2018 in herinnering. Hij vertelde ook over zijn vergeefse pogingen tot nu toe het om onderwerp Thoriumreactor te agenderen bij de overheid.

Hij refereerde nu aan het recente artikel van Frank Straver in Trouw van 22 september 2024, waarin het plan van de huidige regering om 4 grote kerncentrales te bouwen wel eens 'te veel hooi op de vork' zou kunnen zijn en waarbij het mogelijk beter is om te wachten op kleinere kernreactoren.

Er zijn aanwijzingen, dat al in 2029 commerciële Thoriumreactoren in bedrijf kunnen zijn. Hij illustreerde dit met zijn recente 'ontdekking' van de ontwikkelingen bij Copenhagen Atomics (CA) in Denemarken, een privaat ingenieursbureau, dat al ver is met het ontwikkelen van modulaire thoriumreactoren:

- in 2026 een proefreactor laten draaien in Zwitserland;
- in de jaren na 2026 het definitieve ontwerp voltooien;
- in 2029 kunnen zo'n 10 commerciële thoriumreactoren in bedrijf zijn.

Ter kennismaking: zie <https://www.copenhagenatomics.com> met name de tabbladen 'team', 'technology' en 'invest'.

■■■■■ blijft dit dossier op de voet volgen. Hij heeft contact met de Denen.

Hij heeft als vanzelfsprekend deze kans ook reeds bij de huidige minister van Klimaat en Groene Groei, Sophie Hermans, onder de aandacht gebracht.

Nadere duiding t.a.v. Nedereindse Plas

Ik pleitte in de inspraakprocedure van 2021 voor de nazorg van covid-patiënten en het bouwen van tijdelijke drijvende zorgvoorzieningen, volledig circulair en zelfvoorzienend voor water, warmte, elektriciteit. Ik deed dit in mijn brief d.d. 11 december 2021 aan het projectteam Nedereindse Plas. Ik heb destijds geen antwoord gekregen. De zorg voor Long COVID-patiënten is nog altijd en steeds indringender aan de orde. Ik heb de brief opnieuw ingestuurd, nu aan het projectteam Rijnenburg, in samenhang met mijn opmerkingen bij de Programmatische Verkenning Rijnenburg.

Ik verwijs naar deze brief. Zie bijlage 2: Utrecht denkt mee-Nedereindse Plas-brf-211211 – Suggesties recreatie, samen met covid-zorg en watergebonden bouw. Deze brief is ook als attachment bijgevoegd.

Nadere duiding ten aanzien van Burgerberaden

Ik noemde in het kader van goed bestuur het wenselijk om de inwoners van Utrecht, Nieuwegein en IJsselstein om hun mening te vragen via het model van een burgerberaad. Voor Utrecht noemde ik in het bijzonder Leidsche Rijn. Deze benaming was gebaseerd op het historische beeld van het gebied Leidsche Rijn. In het uitvoeringscontract van het Intergemeentelijk Structuurplan (ISP) als onderlegger voor de VINEX-overeenkomst tussen het Bestuur Regio Utrecht (BRU) en de rijksoverheid was Leidsche Rijn de naam was van het ontwikkelingsgebied.

Dit dienen naar de bestuurlijke werkelijkheid van nu in het bijzonder de Utrechtse wijken Vleuten-De Meern en Leidsche Rijn te zijn.

Discussie

Mijn brief van 21 oktober jl. over de Programmatische Verkenning signaleerde een aantal onderwerpen:

- dilemma's en kansen vanuit het ruimtelijk perspectief;
- kansen voor klimaatmitigatie en klimaatadaptatie;
- haalbare realisatie van energieopwekking met een Thoriumreactor binnen de planhorizon van start bouw Rijnenburg in 2035;
- uitvoeringsgerichte maatregelen, ook vanuit het perspectief van goed bestuur;

Recente publicaties in het Algemeen Dagblad (AD), Editie Utrecht-Zuid, vormen aanleiding om stil te staan bij de noodzaak van urgentie en het vermijden van het onderweg in het gehele proces nemen van onomkeerbare besluiten.

In het AD van 20 november 2024 beschrijft Rachel van Kommer in het artikel 'Moeten we vanwege de 'slappe grond' wel bouwen?' hoe deskundigen als Els Otterman (hoogheemraad De Stichtse Rijnlanden), Alex Hekman (water- en bodemexpert, architecten- en ingenieursadviesbureau Sweco) en Peter Pelzer (planoloog, associate hoogleraar, Universiteit Utrecht, Urban Futures Studio) kanttekeningen plaatsen bij de woningbouw in Rijnenburg. Een verrassing was het om te lezen, dat er al een casusstudie is gedaan naar wonen op het water in Rijnenburg.

In het AD van 26 november 2024 beschrijft Raffi Trapman in het artikel 'Mini-kerncentrales? Oké, kom maar op met het geld!' hoe atoomfysicus en emeritus hoogleraar Wim Turkenburg (Universiteit Utrecht) vaststelt, dat Nederland te weinig investeringen doet voor het ontwikkelen en bouwen van SMR's. Zijn inschatting is, dat Nederland niet eerder dan in 2045 kan beschikken over SMR's.

Het bestuderen van de mogelijkheid van een MSR-reactor met Thorium als brandstof van Copenhagen Atomics, in combinatie met wonen op het water, voor Rijnenburg is op grond van het bovenstaande een meer dan gewenste optie. Dit is ook reële optie omdat dit ruim binnen de planhorizon van 2035 valt. Copenhagen Atomics wil immers commerciële MSR's in 2029 op de markt hebben. Deze signaleringen leiden tot de volgende conclusie. Twee parallel lopende scenariostudies voor de Thoriumreactor én voor het wonen op het water zijn vanaf nu urgent. Ook in onderlinge verhouding. Het ligt in de rede dat onder u, als aangeschreven gremia, voldoende actoren zijn met zelf startend vermogen om het debat te initiëren, initiatiefvoorstellen te nemen en vol te houden. Dit mede in relatie tot actuele maatschappelijke en politieke discussies.

Verantwoording en slot

Ik sprak in mijn reactie van 21 oktober jl. de verwachting uit, dat het projectteam een en ander in zijn overwegingen en besluitvorming serieus en beargumenteerd de revue zou laten passeren. Ik heb daar vertrouwen in.

Het zwaartepunt ligt in deze discussie in eerste aanleg bij de Thoriumcentrale. [REDACTED] is beschikbaar voor vragen of toelichting (M [REDACTED]). Ik schijf deze brief ook mede namens hem.

Ik heb geen (partij)politieke of zakelijke belangen. Ik heb wel een persoonlijke motivatie. Dit laat zich het beste illustreren in onderstaande boodschap.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

1)

In het oorspronkelijke document van 21-10-2024 stond abusievelijk 2020 i.p.v. 2015. Ik heb deze vergissing per mail gemeld bij het projectteam Rijnenburg met het verzoek dit te corrigeren in mijn brief.

Bijlage 1:

Utrecht denkt mee-Rijnenburg-brf-241021 – Opmerkingen Verkenningfase.

Bijlage 2:

Utrecht denkt mee-Nedereindse Plas-brf-211211 – Suggesties recreatie, samen met covid-zorg en watergebonden bouw.

Verzendlijst:

- Gemeenteraad Nieuwegein via [REDACTED], griffier, E [REDACTED]
- College van B&W Nieuwegein via [REDACTED], gemeentesecretaris/algemeen directeur, E [REDACTED]
- Gemeenteraad IJsselstein via [REDACTED], griffier, E [REDACTED]
- College van B&W IJsselstein via [REDACTED], gemeentesecretaris/algemeen directeur, E info@ijsselstein.nl
- Gemeenteraad Utrecht via [REDACTED], griffier, E griffie.gemeenteraad@utrecht.nl
- College van B&W Utrecht, via [REDACTED], gemeentesecretaris/algemeen directeur, E secretariaatgemeentesecretaris@utrecht.nl
- Provinciale Staten Utrecht via [REDACTED], statengriffier, E [REDACTED]
- Gedeputeerde Staten Utrecht via [REDACTED], provinciesecretaris/algemeen directeur, E [REDACTED]
- U10 t.a.v. voorzittersoverleg, burgemeestersoverleg, netwerkdirectie, regieoverleg en bestuurstafels via [REDACTED], secretaris-directeur, E [REDACTED]
- Algemeen Bestuur Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) via [REDACTED], secretaris-directeur, E [REDACTED]
- Dijkgraaf & Hoogheemraden Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) via [REDACTED], secretaris-directeur, E [REDACTED]
- Algemeen Bestuur Recreatieschap Stichtse Groenlanden via [REDACTED], secretaris, E [REDACTED]
- Dagelijks Bestuur Recreatieschap Stichtse Groenlanden via [REDACTED], secretaris, E [REDACTED]
- Tweede Kamer, Vaste Commissie Klimaat en Groene Groei via commissiegriffier, E cie.kgg@tweedekamer.nl
- Eerste Kamer, Commissie voor Economische Zaken/Klimaat en Groene Groei via commissiegriffier [REDACTED], E [REDACTED]
- Minister van Klimaat en Groene Groei, mw. Sophie Hermans, via WhatsApp Rijksoverheid [REDACTED]
- Tweede Kamer, Vaste Commissie Volkshuisvesting en Ruimtelijk Ordening via commissiegriffier, E cie.vro@tweedekamer.nl
- Eerste Kamer, Commissie voor Infrastructuur en Waterstaat/Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening via commissiegriffier [REDACTED], E [REDACTED]
- Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, mw. Mona Keijzer, via WhatsApp Rijksoverheid [REDACTED]
- Tweede Kamer, Vaste Commissie Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties via commissiegriffier, E cie.biza@tweedekamer.nl
- Eerste Kamer, Commissie voor Binnenlandse Zaken via commissiegriffier [REDACTED], E [REDACTED]
- Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mw. Judith Uitermark, via WhatsApp Rijksoverheid [REDACTED]
- Tweede Kamer, Vaste Commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport via commissiegriffier, E cie.vws@tweedekamer.nl
- Eerste Kamer, Commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport via commissiegriffier [REDACTED], E [REDACTED]
- Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mw. Fleur Agema, via WhatsApp Rijksoverheid [REDACTED]